

УДК 376-056.264:616.8

Кошляк К.О.¹, Семенцова О.М.², Серета О.П.³

¹ студ. гр. УФКСз-311 НУ «Запорізька політехніка»

² доц. НУ «Запорізька політехніка»

³ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

ПОНЯТТЯ «АКУСТИЧНА ДИСГРАФІЯ» У ДОСЛІДЖЕННЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ НАУКОВЦІВ

Державний стандарт початкової освіти спрямований на формування ключових компетентностей, однією з яких є вільне володіння державною мовою [1]. Це передбачає вміння усно й письмово висловлювати свої думки; спілкуватися рідною мовою, активно використовуючи її в різних комунікативних ситуаціях. Для формування мовної компетентності в початковій ланці школи потрібно оволодіти навичками читання та письма. Тому, порушення письма та читання у дітей є гострою проблемою, яка негативно впливає на процес засвоєння знань дітьми під час навчання у школі.

Низка праць вітчизняних та зарубіжних науковців, що присвячена дослідженню дисграфії (Е. Данілавічюте, В. Тарасун, Є. Соботович, K. Deuel) розкриває зміст та механізми цього порушення, визначає напрями корекції» [2, 3, 7]. Проте на даний час між дослідниками немає спільної думки щодо визначення поняття «дисграфія». Так, Британська Асоціація Дислексії не вважає дисграфію порушенням, а розглядає її як особливість розвитку, рідкий варіант норми. Міжнародна асоціація дислексії (International Dyslexia Association IDA) не розглядає поняття дислексії та

дисграфії, порушення письма вважаються супутніми проявами дислексії і визначають її як «специфічний, нейробіологічний за походженням розлад, що характеризується труднощами точного і / або швидкого розпізнавання слів і нездатністю до орфографії й декодування [3].

Найбільш розповсюдженою є класифікація Р. Лалаєвої, яка ґрунтується на операціях процесу письма, та містить п'ять форм дисграфії: артикуляторно-акустична, дисграфія на основі порушень фонемного розпізнавання (акустична), дисграфія в наслідок порушення мовного аналізу та синтезу, аграматична, оптична [5]. За результатами досліджень, акустична дисграфія посідає перше місце серед інших форм дисграфій [6].

Дана робота присвячена теоретичному дослідженню проблеми акустичної дисграфії, яка виникає на основі порушень фонемного розпізнавання та характеризується заміною та пропусками букв схожих за звучанням. Вимова звуків, при цьому, може бути нормативною.

В залежності від того, яка операція письма порушується, автори виділяють форми дисграфії: акустична, кінестетична, фонематична. Ю. Коломієць вважає, що крім порушення фонематичних процесів у дітей з акустичною дисграфією спостерігається недостатній рівень сформованості фактору суцесивності (перцептивного, мнестичного та інтелектуального рівнів). В ході досліджень даним автором було визначено, що у школярів із акустичною дисграфією, у порівнянні з аграматичною та оптичною формами є порушення фонематичних уявлень; фонематичної пам'яті; слухової уваги і слухового контролю [4].

У підручнику М. Шеремет дисграфія визначається як «стійка вибіркова нездатність оволодіти навичкою письма за правилами графіки, тобто керуючись фонетичним принципом, не дивлячись на достатній рівень інтелектуального та мовленнєвого розвитку, відсутність грубих порушень слухового та зорового аналізаторів» [5].

До характерних помилок, зумовлених порушенням фонемного розпізнавання Є. Соботович, О. Гопіченко відносять:

- заміну або змішування букв, які близькі за акустичними та артикуляційними характеристиками (м'які-тверді, дзвінкі-глухі, свистячі-шиплячі, губні-язикові);
- пропуски букв, перестановки, додавання зайвих букв, спотворення звукової та складової структури слова (пропуск ненаголошених голосних, пропуск приголосних після наголошених і перед ненаголошеними голосними, пропуск приголосних на збігу);
- заміну і пропуск букв, через вплив звуків один на одного (помилки на уподібнення).

Г. Якимчук вбачає причину акустичної дисграфії у несформованості функції фонематичного аналізу, звертає увагу що помилки при акустичній дисграфії варіюють від простої заміни опозиційних звуків при письмі до більш складно вираженого варіанта у вигляді переставляння складів у словах.

Отже, спостерігається різноманіття підходів на визначення поняття «дисграфія», зокрема акустична дисграфія, та механізми цього порушення. Потрібні більш ґрунтовні дослідження дисграфії, які б охоплювали не лише зовнішні прояви, але й внутрішні психологічні механізми, що лежать в основі цього порушення. Це сприятиме розробці більш ефективних методів профілактики, діагностики та корекції дисграфії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний стандарт початкової освіти. Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти: постанова Кабінету Міністрів України № 688 від 24.07.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF/paran5> (дата звернення 18.05.2024).
2. Данилавічюте Е.А. Методика подолання фонемо-графічних відхилень у молодших школярів. *Теорія і практика сучасної логопедії: зб. наук. праць*. Вип. 1. Київ: Актуальна освіта, 2018. С. 99-134.
3. Журавльова Л.С. Сучасний стан логопедичної практики корекційної роботи з молодшими школярами з дисграфією. *Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць*. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. Вип. 34. С. 24-32.
4. Коломієць Ю. В., Ніжинська О. В. Особливості порушень писемного мовлення у молодших школярів загальноосвітніх шкіл. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. Вип. 21. 2012. С. 119-123.
5. Шеремет М. К. Логопедія: підручник. Київ.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 376 с.
6. Якимчук Г. Структура порушення при дисграфії в обранні Корекційного маршруту. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. Вип. 13. 2017. С. 442-449.
7. K. Deuel, Ruthmary K. M.D. Developmental Dysgraphia and Motor Skills Disorders. *Journal of Child Neurology*, Vol. 10, Supp.1. January 1995, pp. S6-S8.